

Prof. dr hab. n. med. Jacek Roliński
KATEDRA I ZAKŁAD IMMUNOLOGII KLINICZNEJ
UNIWERSYTET MEDYCZNY W LUBLINIE

ul. Chodźki 4a

Tel. (0-81) 756-48-54

20-093 Lublin

(0-81) 756-48-41

fax (0-81) 756-48-40

e-mail: jacek.rolinski@gmail.com

Lublin, dn. 22.05.2014 r.

Ocena

osiągnięcia naukowego (rozprawy habilitacyjnej) „Astma związana z pracą u osób narażonych na alergenów o dużej masie cząsteczkowej – aspekty kliniczne i diagnostyczne” oraz dorobku naukowego dr med. Marty Wiszniewskiej adiunkta w Oddziale Chorób Zawodowych IMP w Łodzi

I. OCENA SYLWETKI NAUKOWEJ HABILITANTKI ORAZ JEJ DOROBKU NAUKOWEGO:

1) Życiorys naukowy

Dr med. Marta Wiszniewska ukończyła studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Łodzi (obecnie Uniwersytet Medyczny w Łodzi), uzyskując w 2001r. dyplom lekarza medycyny. Staż podyplomowy odbyła w latach 2001-2002 w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Płocku. W 2008r. uzyskała z wyróżnieniem tytuł doktora nauk medycznych na podstawie rozprawy pt. "Alergia dróg oddechowych na grzyby pleśniowe uwarunkowana ekspozycją komunalną i zawodową: występowanie, czynniki ryzyka, obraz kliniczny" w Instytucie Medycyny Pracy im. prof. dra. med. Jerzego Nofera w Łodzi. W latach 2007-2008 odbyła Podyplomowe Studia z zakresu Zarządzania Zasobami Ludzkimi na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, które ukończyła z wynikiem bardzo dobrym. Specjalizację z zakresu medycyny pracy uzyskała w 2009 roku, a rok później rozpoczęła specjalizację z dziedziny toksykologii

klinicznej. Od 2003r. do chwili obecnej jest zatrudniona w Instytucie Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi. Początkowo pracowała w Klinice Chorób Zawodowych, a od 2008r. pracuje w Oddziale Chorób Zawodowych początkowo na stanowisku głównego specjalisty lekarza, a od 2009r., do chwili obecnej na stanowisku adiunkta. Od początku pracy zawodowej w Instytucie, zainteresowania Habilitantki koncentrowały się wokół alergologii, zwłaszcza alergologii zawodowej. Pracując z pacjentami kandydatka umiejętnie łączy aktywność naukowo-badawczą z działalnością diagnostyczno-orzeczniczą związaną z chorobami zawodowymi z zakresu alergologii. Zainteresowania naukowe i stworzony przez Habilitantkę warsztat badawczy przyczyniły się do powstania prac opublikowanych w czasopismach posiadających współczynnik wpływu (*impact factor, IF*), które znajdują się na liście filadelfijskiej.

2) Ocena osiągnięcia naukowego (rozprawy habilitacyjnej) zatytułowanego „Astma związana z pracą u osób narażonych na alergeny o dużej masie cząsteczkowej – aspekty kliniczne i diagnostyczne” na podstawie cyklu artykułów naukowych

Przedłożona do oceny rozprawa habilitacyjna składa się z cyklu 8 prac pełnotekstowych, które w większości zostały opublikowane w czasopismach zagranicznych posiadających IF: *Allergy and Asthma Proceedings* 2011;32(2):111-118; *Industrial Health* 2013;51(3):275-84, *Allergy* 2010;65(5):664-666; *Annals of Allergy, Asthma & Immunology* 2013;111(5):370-5; *Occupational Medicine (Lond)*. 2013;63(4):298-300; *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health* 2011;24(3):304-307; *Current Opinion in Allergy and Clinical Immunology* 2014, DOI: 10.1097/ACI. i jednym czasopiśmie polskim - *Medycyna Pracy* 2013;64(3):427-438. Łączny IF wyżej wymienionych prac wynosi 19,227. Wszystkie publikacje przedstawiają wysoką wartość naukową, a ich tematyka jest ściśle związana z wiodącym nurtem badawczym, realizowanym przez Kandydatkę od początku jej działalności naukowej. We wszystkich pracach z tego cyklu Habilitantka jest pierwszym autorem. Załączone oświadczenia wszystkich współautorów potwierdzają że wkład Kandydatki w prezentowane prace był wiodący. Wyniki zaprezentowane w rozprawie habilitacyjnej dotyczą głównie astmy związanej z pracą zawodową, wywołanej między innymi uczuleniem na alergeny zawodowe czy astmy zaostrej warunkami pracy. W recenzowanej rozprawie habilitacyjnej dr med. Marta

Wiszniewska zwróciła uwagę na problemy związane z rozróżnieniem, czy objawy ze strony dróg oddechowych są wynikiem działania alergizującego, czy też drażniącego wynikającego z wykonywanej pracy zawodowej, co w konsekwencji wiąże się z trudnością w orzekaniu o zdolności do pracy pracownika z astmą oskrzelową. W przeprowadzonych badaniach skupiono się nie tylko na aspektach klinicznych ale również na problemach diagnostycznych związanych z rozpoznaniem astmy zawodowej. Badaniami objęto różne grupy zawodowe narażone na alergeny o dużej masie cząsteczkowej, między innymi: piekarzy i rolników. Z uwagi na fakt, że w Polsce pył mąki stanowi najczęstszą przyczynę (ponad 50%) wszystkich przypadków astmy zawodowej, badania w dużej części dotyczyły tej grupy zawodowej. Kandydatka oceniła przydatności poszczególnych testów w diagnostyce astmy zawodowej, a zwłaszcza przydatność różnych metod diagnostycznych w różnicowaniu astmy zaostrzającej się podczas pracy i astmy zawodowej. Określiła czułość i swoistość poszczególnych metod diagnostycznych w odniesieniu do różnych grup zawodowych. W ocenie astmy piekarzy wykorzystała test swoistej prowokacji wziewnej. Badania wykazały, że w diagnostyce astmy zawodowej najwyższą czułością odznaczał się dodatni wynik testu histaminowego, natomiast istotna nadreaktywność oskrzeli oraz nadreaktywność oskrzeli połączona ze skórną nadwrażliwością na alergeny mąki pszennej cechują się najwyższą swoistością. Tak więc można sądzić, że diagnostyka astmy piekarzy powinna opierać się na swoistych prowokacyjnych próbach wziewnych z alergenami środowiska pracy. Kolejne badania dotyczyły oceny częstości występowania nadwrażliwości na alergeny grzybów wśród piekarzy i rolników z podejrzeniem alergii zawodowej dróg oddechowych. Stwierdzono, że znaczna część badanych osób (32,5% rolników i 16,2% piekarzy) wykazuje nadwrażliwość na alergeny grzybów i ma to związek z zawodową alergią dróg oddechowych. W następnej pracy Habilitantka wykazała, że obecność alergenowo swoistych IgE (dla determinant węglowodanów reagujących krzyżowo), u około 10% chorych z podejrzeniem zawodowej alergii dróg oddechowych, nie może posłużyć za badanie różnicujące alergię zawodową i niezawodową. W kolejnych dwóch publikacjach, Kandydatka wykazała związek pomiędzy narażeniem zawodowym a objawami klinicznymi u pacjentów narażonych na alergeny kalmara i zatrwanu wrębnego. Ostatnie dwie publikacje składające się na rozprawę habilitacyjną są analizą ostatnio publikowanych osiągnięć w zakresie alergii zawodowej oraz propozycją wskazówek

dotyczących orzecznictwa o zdolności do pracy u osób z chorobami układu oddechowego, a zwłaszcza z astmą związaną z pracą zawodową.

Podsumowując, uważam że wyniki badań przedstawione w pracy habilitacyjnej umożliwiły opracowanie praktycznych zaleceń do opieki profilaktycznej nad pracownikiem z obturacyjnymi i śródmiąższowymi chorobami układu oddechowego, zwłaszcza u osób chorych na astmę zawodową. Badania i analiza przeprowadzona przez Habilitantkę pozwalają na lepsze zrozumienie problemów związanych z różnicowaniem astmy zaostrzającej się podczas pracy i astmy zawodowej u osób chorych na astmę zawodową. Wyniki tych badań mogą w przyszłości przyczynić się do udoskonalenia metod diagnozowania i profilaktyki u chorych na astmę zawodową. W mojej opinii, przedstawiona do oceny praca w całości spełnia warunki stawiane rozprawom habilitacyjnym.

3) Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dorobek naukowy dr med. Marty Wiszniewskiej obejmuje 22 prace oryginalne, w tym 13 prac opublikowanych w czasopismach z IF; 15 prac poglądowych, 4 opisy przypadków w tym 3 opublikowane w czasopismach z IF, ponadto jest autorką lub współautorką 34 rozdziałów w podręcznikach, 10 prac popularno-naukowych oraz redaktorem naczelnym 2 monografii. Łączny IF prac oryginalnych w pełnej wersji wynosi 30,808, a punktacja tych publikacji obliczona według zasad KBN/MNSzW wynosi ogółem 543; IC = 255,16 punktów. Liczba cytowań bez autocytowań wg bazy Scopus wynosi 89 a Index Hirsha wg tej bazy H index=6, wg bazy Web of Science Core Collection liczba cytowani wynosi 67, a Index Hirsha H index=5. Ponadto Kandydatka jest współautorem 91 doniesień zjazdowych, z czego 37 przedstawianych było na konferencjach międzynarodowych, pozostałe na zjazdach krajowych.

Oceniając dorobek naukowy dr med. Marty Wiszniewskiej należy zaznaczyć konsekwentne ukierunkowanie prowadzonych przez nią badań naukowych nad alergią w populacji ogólnej i chorych na alergią zawodową. Poszczególne zagadnienia dotyczyły: oceny roli antygenów grzybów pleśniowych w rozwoju zawodowego i pozazawodowego uczulenia z manifestacją w drogach oddechowych (Medycyna Pracy 2005; 56 (2): 121-130.- Drugi Autor; Polish Journal of Microbiology 2005; 54 (Suppl.): 13-20. Erratum in: Pol J Microbiol. 2005; 54 (4): 262. - Drugi Autor; International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2009; 22(4): 343-354. - Pierwszy Autor; Indoor and Built Environment 2012; 21 (2): 253-263. -

Trzeci Autor;), oceny rozpowszechnienia oraz uwarunkowań alergii na grzyby pleśniowe w grupie osób narażonych na te czynniki w środowisku pracy (Alergia 2007; (4): 28-32. -Drugi Autor; Alergia 2008; (1): 27-31 -Drugi Autor; . Occupational Medicine 2009; 59 (4): 237-242. -Pierwszy autor; Medycyna Pracy 2010; 61 (2): 133-141 -Pierwszy Autor;), zastosowania testu prowokacji donosowej w diagnostyce zawodowej alergii dróg oddechowych, monitorowania stężenia tlenków azotu w powietrzu wydychanym oraz zastosowania badania cytologicznego łez w diagnostyce zawodowego alergicznego zapalenia spojówek (International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2004; 17(4): 433-440. – Drugi Autor; Medycyna Pracy 2005; 56(6): 485-490 - Trzeci Autor; International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2008; 21(3): 219-225- Trzeci Autor; Annals of Allergy, Asthma & Immunology 2011; 107(3): 281-282- Pierwszy Autor; Alergia Astma Immunologia 2012; 17(1): 32-40- Drugi Autor). Kolejne publikacje dotyczą alergii zawodowej u osób narażonych na alergenzy zwierząt i obejmują między innymi osoby narażone na alergenzy sierści zwierząt laboratoryjnych, lekarzy weterynarii i hodowców ptaków (International Archives of Occupational and Environmental Health 2007; 80(5): 423-432 – Czwarty Autor; International Archives of Occupational and Environmental Health 2007; 80(6): 465-475 – Drugi Autor; Medycyna Pracy 2010; 61(2): 213-222.; International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2011; 24(3): 292-303 –Trzeci Autor; International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2009; 22(4): 393-399 - Trzeci Autor;). Ważną częścią dorobku naukowego Habilitantki są prace dotyczące skutków zdrowotnych narażeń zawodowych nie związanych z działaniem alergizującym (International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2006; 19(3): 181-184 – Piąty Autor; Medycyna Pracy 2013; 64(1): 1-10 – Trzeci Autor; International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health 2013; 26(3): 430-439Trzeci Autor). Na szczególne uznanie zasługują publikacje dotyczące opracowania wytycznych do opieki profilaktycznej nad pracownikiem oraz w stworzenia systemu dobrej praktyki w opiece profilaktycznej nad pracownikami w tym nad pracownikami niepełnosprawnymi, są one istotne z praktycznego punktu widzenia (Medycyna Pracy 2011; 62(4): 403-413 – Trzeci Autor; Medycyna Pracy 2011; 62(2): 175-186 – Drugi Autor; Medycyna Pracy 2012; 63(1): 105-115 – Czwarty Autor; Medycyna Pracy 2012;63(6):637-50 – Drugi Autor). Należy podkreślić że wszystkie wymienione wyżej publikacje napisane zostały z wszechstronną znajomością omawianych zagadnień. Szeroki zakres tematyczny

zagadnień zawartych w tych pracach ma niewątpliwie duży aspekt praktyczny i służy postępowi medycyny. Są to prace w dużym stopniu pragmatyczne rozwiązujące konkretne zagadnienia dotyczące chorób zawodowych. Bogaty dorobek naukowy Habilitantki i jej ogromna wiedza w dziedzinie alergologii i astmy zawodowej są wysoko cenione w kręgach badaczy zajmujących się tą tematyką, czego dowodem jest między innymi udział w pracach panelu ekspertów (członek Occupational Allergy Interest Group), który opracowuje stanowisko dotyczące chorób alergicznych o etiologii zawodowej w ramach Europejskiej Akademii Alergologii i Immunologii Klinicznej. Za swoją działalność zawodową i naukową dr med. Marta Wiszniewska otrzymała nagrodę fundacji 4-COT umożliwiającą odbycie stażu w National Heart and Lung Institute, Imperial College London oraz została uhonorowana odznaką "Zasłużony dla Politechniki Łódzkiej" za wieloletnią współpracę z Instytutem Technologii Fermentacji i Mikrobiologii Politechniki Łódzkiej w zakresie wpływu grzybów pleśniowych na zdrowie człowieka. Dr med. Marta Wiszniewska potrafi nie tylko prowadzić badania naukowe na wysokim poziomie ale także posiada umiejętność nawiązywania współpracy naukowej z wiodącymi ośrodkami badawczymi z zakresu medycyny pracy czego przykładem jest kilkuletnia współpraca z Instytutem IPA Uniwersytetu w Bochum w Niemczech. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy, Sekcji Toksykologii Klinicznej Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, European Academy of Allergology and Clinical Immunology. Habilitantka od 2011 roku jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi, jest również kierownikiem lub wykonawcą wielu grantów realizowanych w ramach tej Instytucji. Habilitantka w latach 2008-2012, uczestniczyła w realizacji dwóch projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Priorytet II „Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących”. Kandydatka ma również duże osiągnięcia w działalności dydaktycznej i organizacyjnej. Dr med. Marta Wiszniewska od początku swojej pracy zawodowej uczestniczy w działalności dydaktycznej prowadząc wykłady i ćwiczenia z zakresu patologii zawodowej i zawodowych chorób układu oddechowego dla lekarzy różnych specjalności oraz organizując szkolenia dotyczące problemów zdrowotnych osób pracujących. Habilitantka była również opiekunem specjalizacji z zakresu medycyny pracy jednego lekarza, obecnie kolejne trzy osoby specjalizują się pod jej kierunkiem z tej dziedziny.

Reasumując, wysoko oceniam zarówno rozprawę habilitacyjną, dr med. Marty Wiszniewskiej jak i jej dorobek naukowy oraz pozostałe osiągnięcia, które w pełni spełniają warunki określone w Ustawie z dn. 18 marca 2011 r. o tytułach naukowych i stopniach naukowych oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. W związku powyższym zwracam się do Rady Naukowej Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi z wnioskiem o dopuszczenie dr med. Marty Wiszniewskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Prof dr hab. med. Jacek Roliński